

Klosters, avagy egy lóversenyfutam anatómiája

A pálya, ahol dolgozom, leginkább egy stadionra hasonlít. A lelátók három-négyszáz méteren át úgy magasodnak a versenytér fölé, hogy soha ne felejtjük el: hetente kétszer a versenynapokon itt arénázik a közönség. Az ezerméteres körpályán mint távfutók a salakon, rójuk a köröket. Munkában, edzésben néha számolatlanul sokat, a versenyeken legtöbbször két kört, a starttól a célig. Leggyakoribbak a kétezer, kétezerszáz méteres versenyek, de mér földön, kettőezerhatszáz, vagy háromezer méteres távon is gyakran túlekszünk a győzelemért.

A római kocsiversenyzők késői utódai, ügetésre idomított versenylovakat fogunk be a pillékönnyű, kétkerekű kocsi elé, ülünk kifeszített lábakkal, szoritjuk a gyeplőt, emeljük az ostort, ha kell. . .

Itt vagyunk dermesztő hideg teleken, forró nyarakon, itt gurulunk őszi esőben, itt reménykedünk az előbbrejutásban csipős tavaszi szélben!

Alig múltam 30 éves, de néha százévesnek érzem magam ezen a pályán. Nős voltam, elváltam, újra házasodtam: ez mifelénk bizony elég gyakori, ki-be, ki-be játék, hiszen a lóversenypályán élőket a hétköznapiak nagyon nehezen fogadják be. Rabszolga-gladiátorok vagyunk, ha innen nézem magunkat, császárként ünnepelt sztársporthók, ha úgy akarom, majdnemművészek, és majdnemszolgák! Ma taps, siker, fény, pénz, holnap szidalmak, átkok, szürkeség, nyomorúság.

Oriási erőpróba a fiatal nőknek elviselni egy embert, egy társat ebből a világból. Az én párom nem tudott elfogadni olyannak, amilyen vagyok, el kellett válnunk. Most a második házasság tartósságában reménykedem, és megpróbálok nem hazavinni a hajsza, az idegbaj kínjait egyszobás, komfort nélküli enyhén penészes lakásomba.

Hátha mégiscsak lehetne velem élni. . .

Január 28., szerda. Tizenhét óra harminc perc. A Magyar Lóverseny Vállalat Kerepesi úti ügetőpályáján starthoz szólítják a harmadik futam indulóit. Az időjárás ma kegyeibe fogadta a hajtókat, a közönséget, nincs túl hideg. Nem havazik, nem túlságosan csúszós a jól megmunkált pálya, érdekes és reális versenyekre lehet számítani. Alvance hendikep következik. Alapidő ezer méterre egy perc harminc másodperc.

Díjazásra hétezer forintot fordítanak. Az első díj négyezeröttszáz forint. A versenyben legalább huszonöt győzelmet elért segédhajtók is hajthatnak, ami ma itt azt jelenti, hogy egyetlen középkorú idomárhajtó kivételével segédhajtók visszük küzdelembe a futam lovait. Kilenc mén startol, egy kanca, egy öt éves herélt. A tizenegy ló a hendikep szabályai szerint 2100 és 2180 méter közötti távot kényszerül teljesíteni. A hendikepelés, előny- illetve hátránykijelölést a lovak minősége, klasszisa és a versenyt megelőző formák, teljesítmények alapján végzik el a szigorú, hagyományos szabályok szerint. Itt

minden automatikus pontossággal történik. Itt első látásra minden körülmény nyilvánvaló.

Tizenhét óra harminc: lecsapódik az indító zászlaja. Start van. A start pillanatában úgy tűnik, tizenegy ló, tizenegy hajtó nyílt küzdelme kezdődött el. A kocsikban valóban tizenegy hajtó ül, de hogy versenyezni? Az más kérdés. . . Az ügyesség, tehetség vagy éppen az ügyetlenség nyilvánvaló tényeit a pályán mindenki látja, és természetes módon igyekeznek, hogy felhasználja az esélyek mérlegelésénél, a fogadásnál, de hiteles, pontos emberképek, szándék-információk a kihirdetett visszaélésektől eltekintve igen ritkán jutnak át a pályát, a közönségtől elválasztó korláton.

A nevek, a teljesítmények, az évek során ugyan egyfajta itéletűritménnyé válnak a hajtókra, segédhajtókra vonatkoztatva is: reményt vagy legyintést váltanak ki a legtöbb versenylátogatóból, a szakemberekből egyaránt. Ha a pálya közönsége, a fogadók köréből találmra megkérdeznének két-háromszáz embert, egyetlen egy sem tudna arra válaszolni, ki vagyok én, mit akarok? Mi a bánatom, mik az örömeim? A fogadó még a legtöbbet arról tud, hogy KISZ-tag vagyok, hiszen tudja, hogy április 4-én két futamban futják a KISZ-díjat, amelynek elnyerése évről évre tekintélyes teljesítménynek számít. Ha véletlenül a közönség tudomására jut, hogy a hajtók közül éppen ki a KISZ-titkár, egy-egy siker vagy kudarc ürügyén az elfogult nézők gúnyosan kiabálják át a korláton a pozícióvadját, pajtás, te nem a tehetségeddel, hanem a politikával akarsz itt érvényesülni. . .

A Kerepesi úti ügetőpálya huszonegy istállójában mintegy száz KISZ-korosztályú fiatalember dolgozik. Többségük lovasz, segédmunkás, udvari munkás, a kisegítő személyzethez tartozik, de általában úgy huszonkét-huszonegy fiatalember, köztük egy-egy lány – úgynevezett segédhajtói státuszban dolgozik. Rendkívül alacsony alapbérért, háromezeröttszáz, vagy négyezer forint fizetésért embertelenül kemény munkát kell vállalni, annak reményében, hogy a versenyekben elért hatvan győzelem után majd hivatásos hajtó lehet az ember.

Van akinek szerencsés esetben három-négy év elég a hatvan győzelem eléréséhez, de arra is van példa, hogy valaki egy vagy akár két évtizeden át dolgozik, küzd, hogy előreléphessen a ranglétrán. Meghatározó momentum a tehetség, a képesség, de annál is fontosabb az istállóvezető-idomár akadályozó vagy menedzselő magatartása. Teremt lehetőséget a fiatal kollégának a gyors előrelépésre, vagy minden kínálkozó szakmai babért maga arat le, mit sem törődve a gondjaira bízott fiatalember fejlődésével, előrehaladásával.

A segédhajtó hajnali négykor kel, hatkor már ott van az istállóban, ahol átlagosan 20–25 ló vár ápolásra! Az istálló teljes „lotjából” általában két-három lovat a segédhajtóra bíznak, hogy azokkal idomári irányítás mellett dolgozzon. Igen nagy az egyéni felelőssége is a versenyeket megelőző munkában, a versenyzésben. Gondozó és ápoló. Segédmunkás-szerepkör és sport-sikerek álma ötvöződik a hétköznapokon. Kudarcok és kellemes diadalog fényesítik, árnyékolják a versenynapokat. Szerdán és szombaton van verseny. egy-egy nevezetes nap nemzetközi verseny, vagy derby-típusú fényes program vasárnap kerül sorra. A segédhajtó az istálló főmunkása. Ő nem beteg soha, ő nem engedhet meg magának semmi lazítást.

Ő segéd munkás sorsa, alacsony bére ellenére felelős személyiség. A meseter, az idomár szinte kivétel nélkül minden istállóban bizhat benne.

A segédhajtó a főnök távollétében is rendet tart, másoktól is munkát, felelősséget követel, hiszen ő imponálni, bizonyítani akar, hiszen sikerei, előrejutása alapja a rend, a felelős munka, a szakszerű, becsületes versenyztetés.

Mindemellett sok-sok konfliktus forrása, hogy az üggetőpálya igen speciális üzem, a sport, a szerencsejáték sajátos ötvözete. Itt hetente kétszer lázba hozzák a közönséget a nagy lehetőségek, itt ezrek, tízezrek cserélnek gazdát percek alatt. A vállalati haszon kulcsa a játékkedv fokozása, a közönség támogató részvétele a játékban. A munka, a versenyzés, a siker, a kudarc nagyon-nagyon bonyolult körülmények között születik.

A segédhajtó önállósága, szakmai kezdeményező lehetősége a körülmények és az istállóvezető-idomárok árnyékában gyűszűnyi, a felelősség a verseny tisztaságáért ennek arányában óriási.

Éveken át minden épeszű ember látja a képtelen alaphelyzetet: közepes, vagy rossz minőségű, szerény létszámú loállománnyal a pályán száz versenynapon olyan látszatot kell fenntartani, mintha érvényt lehetne szerezni a versenyszabályoknak, legalábbis annak az alapelvnek, hogy azokat a lovakat, amelyeket egy-egy versenyre beneveznek, azért nevezik be, mert azzal valóban győzni akarnak, a felkészült, szakértő fogadónak csak az a dolga, hogy a sok-sok győzelemre elszánt hajtó és ló közül kiválassza a legjobb esélyűt, és viheti haza szakérteleme diadalaként a nyereményt. (A hetvenes évek elején szakkönyvnek is beillő szociográfia elemezte már meggyőzően az alaphelyzetet, a magyar lóversenypályák elemi tisztességtelenségét, s a rendezetlenség nyomán burjánzó bűnözés, csalás növekvő jelenlétét. Az azóta eltelt másfél évtized alatt semmi sem változott lényeg szerint, de a vezetőség egyre kétségbeesettebb erőfeszítéseket tesz a látszatok és azokon keresztül a pénz hozó közönség megtartására.)

A segédhajtó éveken át világosan látja, hogy a valós versenyzés látszata úgy viszonyul az igazsághoz, mintha azt mondanánk, van tűzhely, van víz, van tészta, remek húsvésvet lehet főzni ebédre. A húst, a hús ízét – az igazi fair play küzdelmet közmegegyezéssel hozzáképzeltjük a modern konyha, az ebéd főzés eseményéhez, illetve a versenyztetéshez. Itt gyökerezik a versenypálya lényegi konfliktushelyzete, ki vonható felelősségre, ha a versenyeken nyilvánvaló szabálytalanság, visszaélés tapasztalható. Versenynaponként van 8–10 futam, fut 7–11 ló egy-egy futamban, nem túlozza el a tapasztalat érvényességét az átlagos hajtó, a versenylátogató, vagy tárgyilagos közreműködő, aki úgy gondolkodik, átlagosan legföljebb két-három hajtó ül úgy kocsiba, hogy komolyan gondolja, meg kéne nyerni a versenyt.

A többség rendszeresen cél nélkül kocsikázik. Nem ritka az olyan verseny sem, ahol egyértelmű, hogy az egész mezőnyből egyetlen hajtó tör csak a győzelemre, versenynek híre-hamva sem lehet, s a népes társaságból három-négy hajtó legföljebb arra törekszik, hogy a számára nyilvánvaló nyerő mögött helyezést érjen el. A pálya versenyintézősége mindezt ugyanúgy tudja, mint a közönség, az idomár, vagy a segédhajtó. Mégis a versenyintézőség időnként kirívóan látványos hajtói közönyösség, formaváltozás, fogadási visszaélés gyanúja esetén görcsösen, mechanikusan közé vág a közreműködőknek, a hajtóknak: hulljanak a fejek, jöjjenek az eltiltások.

Hogy tekintélyes idomárokat tiltanának el nyilvánvalóan negatív tények ismeretében, az évente egyszer-kétszer fordul elő, annál gyakoribb, hogy a kiszolgáltatott helyzetben levő segédhajtókat marasztalják el olyasmíért, amit az istállóvezetők, idomárok, hajtók többsége bármikor büntetlenül megtehet.

Lefutják a versenyt. Rossz nézni a tologatást, húzogatást, közömbösséget. Esélytelen lovak végeztek elől, a meglepetés óriási, az osztalékok rendkívül alacsonyak. Ilyenkor mondják: a kvóták gyalázatosak. A közönség, de különösen a nagy fogadó elveszti a pénzét, tüntet. Nyilvánvaló, hogy valakik kirabolták a pályát. Mindenki követeli, büntessék meg a vétkesekét! Jogosan vagy jogtalanul, mindegy, hiszen a vak is látta, valami nincs rendben. Kiírják az illetékességi körbe vonható paragrafusszámot, amely rendszerint a versenyek tisztaságát szabályozza, és a verseny lefutását követő órában megszületik az ítélet, az egy-két hónapos, néha fél éves eltöltés a versenyekben való részvételtől. A segédhajtó ezalatt a fél év alatt ugyancsak négy óra-
kor kel, ugyancsak kemény segédmunka olcsón díjazott balckja.

Minden körülmények közt szolgálja az istállót, a mester, idomár szakmai céljait, mert ha letelik a büntetés, majd újra kocsiba ül, és arat egy szép győzelmet, s ezzel megint közelebb jut a hön áhitott hivatásos hajtói címhez.

A büntetés hónapjait igen keserű elviselni egy-egy vétkes segédhajtónak is, de mennyire az olyannak, aki vétlen abban, amit szemére vetnek, mert vagy az idomár egyenes utasítására, ösztönzésére tette amit tett, vagy nagyritkán saját feje után képzelt el meglepetésszerű, de tisztességes küzdelmet, győzelmet, amely balul ütött ki. Valaki valakibe belelőtt egy információt, és az okospénz landolt. A jól informált fogadó, vagy fogadócsoport meggazdagodott. De meglehet, a győztes segédhajtónak semmi köze nincs a manipulációhoz. Az információknak egy-egy istállótól a nagy fogadók, a páholyok urai felé ezer útja lehet.

Egy biztos: a segédhajtók érdekében senki sem garantálja, hogy az igazság, a tisztesség diadalmaskodik, ha valami zavaros ügy feltűnik a pályán a totalizátor körül, s a tüntető közönség érzelmeinek kiszolgálására gyors, kemény büntetissorozatról születik döntés.

Panaszra, a segédhajtó mehet az istenhez, még tán ott sem talál meghallgatásra. Ebben a bonyolult, pénzéhes, pénzcsináló világban természetesen tévedhetnek, hibázhatnak a becsületes emberck is, persze hogy olyankor büntetést érdemelnek, ha vétkeességük, szabálytalanságuk bizonyos. Persze, hogy akad egy-egy segédhajtó, akit megszédít a pénz, a gyors siker ígérete, általában ők jogosan bűnhődnek.

Ugyanakkor nem ritka az sem, hogy egy-egy szituációban keserűen kénytelen belenyugodni az igazságtalan elmarasztalásba. A segédhajtó közvetlen főnöke, kollégája csak azt tanácsolja, ne fusson az igazsága után, mert az csak rosszabb.

Még jobban felbőszíti a versenyintézőséget, és majd még gyakrabban „el-meszeli”, akár semmisségéért is. Szabálytalan ostorhasználat, felvonulási sorrend eltévesztése, veszélyes hajtás jogcímén. Egy segédhajtónak soha nincs igaza! A versenyintézőség határozatai ellen nem szokás, és gyakorlatilag nem lehet fellebbezni.

A csalások, csalássorozatok itt olyan természetűek, hogy bizonyítani, ellen-

bizonyítani nem igen lehet. A MŰSZ 15–16. paragrafusa, a 133-as számú paragrafus sok becsületes fiatalembernek okoz, okozhat álmatlan éjszakákat.

Egyébként a szerdai hétközi versenyek közönsége, létszáma nem túl magas. Ezen a január 28-i versenynapon – amikor keserűen végiggondolom, ki is vagyok én, miért is vagyok itt – 1500–2000 néző, fogadó várja a harmadik futam startját.

A tizenegy ló meglehetősen „szétszórva” kezdi majd a versenyt: alaptávról, kétezerszáz méterről két ló fut: az egyes számú Iramszarvas, a kettes számú Lottó.

Lottó, ahogy a szakértő közönség átlagos véleménye sűriti „nem ide való ló”, egyelőre jóval gyengébb képességű, halványabb formájú a többinél. Nem igen kell figyelembe venni az esélyek mérlegelésénél. Annál inkább az egyes Iramszarvast! Általános vélemény, hogy nem az első sanszok közül való ugyan, de aki itt nyerni akar, annak őt kell megvernie. Iramszarvas két-három hete formába lendült, általában gyorsan kezd, megbízható, bírja a finis tempóját is. A fogadók többsége számol is Iramszarvassal, a kasszáknál „kóstolgtatják, csipegetik” – amíg Lottó kettes rajtszámát legföljebb egy-egy elfogult, vagy felkészületlen fogadó mondja be egy-egy kis címletű pénztár előtt, addig az ötvenes, százas, ötszázas kasszáknál sűrűn hangzik el az egyes, a hármas száma.

A hármas számú ló Jampi. Hatéves és igen különös állata a pályának, a Csapodár-istállóak.

Hatéves, de az ügetőversenyzésben töltött négy évével alighanem kiérdemelte a pálya legmegbízhatatlanabb lova kitüntető rangot. Legföljebb ebben a mezőnyben, ezen a téren Klosters versenyezhetne vele, az ötéves herélt, amely ezúttal majd hatos számmal, negyvenméteres térhátránnyal vesz részt a versenyben.

1986. december 31-ig Klosters, az Ipoly-istálló átka volt, fékezhetetlensége, megbízhatatlansága, félelmetes nyugtalansága, idomárnak, hajtónak, de a versenyt indító startereknek, pályabíróknak egyaránt réme volt. Tíz indulásából ötször-hatször már a startnál felágaskodott, az egész mezőnyt veszélyeztetve hibázott. Amikor január 1-jén átkerült a Pilvax-istállóhoz, formája már szerény javulást ígért, de fékezhetetlensége a régi maradt.

Azért érdemes erre a két lóra, Jampira és Klostersre ennyi szót vesztegetni, mert az Alvance hendikep gyászos főszereplői ők lesznek. De ne szaladjunk a dolgok elébe, ejtsünk szót a futam többi szereplőjéről is!

Ismerjük meg az egyes Iramszarvast, a kettes Lottót, a hármas számú Jampit, a hatos számú, elátkozott Klosterst – az én lovamat. Négyes számmal Hírnév készül a küzdelemben, távja 2120 méter, jó beállítás, de a nyolcéves kanca nagyon szerény esélyekkel van jelen a Somogysárdi-istálló képviselőjében. Megígérhetjük: nem is lesz főszereplő, mint hogy az ötös számú öreg ló, Gabin sem, és a formán kívül levő, hosszabb pihenőből visszatért hetes számú Jobbágy sem. A segédhajtók között Jobbágyot hajtja idomárhajtó.

Minden más ló – már ígéretes esély, akár főszereplő is lehet.

Igaz, hogy jelentős hátrányt szenvednek a spiccről induló Iramszarvassal, a mostanában gyorsan kezdő Jampival szemben, de mind a négyen, a hátulról jövők, komoly esélyt képviselnek, ha „küldik őket” előre.

A nyolcas számú ló Lipót. Formáját az előző versenynapon elért győzelme igazolja. Január 24-én nagyjából ugyanez a társaság futott együtt. Az akkor is esélyes Jampi a célegyenesben hibázott, Lipót lett a győztes.

Ugyanazon a versenynapon más futamban nyert a kilences számú Giustó is. Mindkét jó formájú mént tehetséges fiatalember hajtja. Sőt Giustó kocsiában az 1986-os év segédhajtó-sampionja ül. A bajnok! Jelentős számú fogadó bízik ebben a két lóban, mint ahogy a papíron első esélyű, tizes számú Jótállóban, s a legnagyobb térhátránnyal startoló Egyetlenben is.

Legjobb hiedelmeim szerint egészséges emberi, szakmai kapcsolatban vagyok a körülöttem élő munkatársakkal, hajtókkal, segédhajtókkal, így remélhetően nem torzítják rossz érzelmek, ellenséges beidegződések az én verseny-anatómiám mérlegelését. Persze, az objektivitás, realitás itt gyakorta más jelentésű, mint egy üzemben, hivatalban, vagy iskolában. Itt realitás a naponta fényre kerülő fantasztikus véletlen, a körülmények elképesztő, előre nem látható egybeesése. Itt mérlegel a résztvevő hajtó, a szakma, a közönség: s a mérleg fantasztikus eltéréseket mutat.

Ha az Isten egy óriási nagyítót próbálna tartani a pálya egy meghatározott területe fölé, a régi második hely környékére, így bizonyosan állítható, hogy az élesre exponálódó arcok, emberek jó mintát jelentenének a jelenlevő kétezerből, s azzal együtt a közönség értékeléséről.

Egy fiatal postást lássanak maguk előtt.

A postás nyurga fiatalember. A Nyugati pályaudvar mögött, ha reggelente elindul súlyos zsákjával a vállán, félelmetes rutinnal ötvözi a kötelességből adódó muszáj információkat, címeket, házszámokat, praktikus, gyors útvonalakat és a szerda délutáni futamok felállításának buktatóit.

Mindig kicsit nagyokos, majdnem mindig fölényes: „Jampi! Mert Jampi bombaforma. Utolsó versenyében – egy hete sincs – nyerőként hibázott. Itt korrigálni fog. Mostani beállításával verhetetlen. A ló hajtója ügyes fiatalember, ma itt mindenki csak a hátát szemlélheti a versenyben. Minden ellenfél csak mögötte kocsikázhat. . .”

Mindezzel gyökeresen szembenálló elemzés született egy jól felkészült öregember agyában. Réveteg, okos szemek, szeplős tésztaarc. Nyugdíjas főszerep. Utoljára moziüzem-vezetőként dolgozott valahol Budán, de amikor a nyolcvanas évek elején kilencféle fontos kategóriába sorolta a bürokratikus állami irányítás a mozikban játszott filmeket, felhördült és bedobta a törülközőt. Marhák, mondta kicsit nyeglén, hadarva, fizetett egy-egy üveg sört a pénztárosnak, jegykezelőknek, takarítónőknek és kikérte a munkakönyvét. Azóta kizárólag a lóversenypályákról igyekszik feltupírozni szerényke nyugdíját, ami persze jóval több azért, mint az a fizetés, amit én vagy egy másik segédhajtó innen elsején hazavísz.

„Jótálló meg Iramszarvas lesz elől a döntőben: a két egyforma esély most megmérkőzik. A pillanatnyi pozíció vagy a jó szerencse dönthet köztük.

Harmadik esélynek meg itt van Klosters! Tudok róla, hogy az utolsó rossz futását a »torony« számon kérte telefonon, most javítani kell, most javítani akarnak vele. . .”

Joggal kérdezheti most a nyájas olvasó azt is, honnan tudom én összerakni így utólag a fogadói mérlegeléseket, meg azt is például, amit tényként darál le barátainak az öregúr a telefonról, vajon igaz-e vagy kőszá álhír, mint minden százból 99 itt a Kerepesi úton. Az első kérdésre egyszerű a vá-

lasz: azok a lelátónégyzetméterek, ahová ezen a versenynapon az Isten odartartotta a nagyítóját egy nyitott szemmel élő újságíró barátomnak is a törzshelyét jelentik. Az emberarcok, a vélemények – amikor mániámmá vált a Klosters-ügy – általa formálódtak valósággá a nehéz hónapokban, amikor az is sűrűn előfordult, hogy fél éjszakákon tépelődtem, izzadtam, kínlódtam: miféle hibát, bajt csináltam, mi lesz velem? Egyáltalán, ki vagyok én, mit érck? Az is előfordult, hogy virradatkor, hajnali félhomályban odaálltam a tükör elé, meredtem a sovány, nyúzott arcra. No kopasz, ki jössz te még a kútból valaha? Vagy dobjuk be a törülközőt, keressünk nyugodtabb, kényelmesebb munkát, és felejtjük el a gyönyörű lovakat? Lehetetlen!

Hogy megnyugodjak, ezt a január 28-át meg kell fejteni! Ezt az átkozott Klosterset el kell felejteni! Apropos, a másik kérdés, a nyugdíjas öregúr telefonsztorijával kapcsolatban muszáj nyilatkoznom, hiszen engem hívtak telefonhoz, nekem tettek szemrehányást Klosters első és rossz, ugráló futása után. Természetesen én erről a telefonról az istálló küszöbén túl soha sehol senkivel nem beszéltem, így csak az isten tudja, hogy a tésztaképű öreg mozis honnan tudhatott róla, és hogyan fejthette meg ebből következően, hogy második startjára Klosterssel reálisan lehet számolni az Alvance hendikep mezőnyében.

A mozis öregúr mellett szokott ülni a lelátón egy jóképű, intelligens korbelti férfi.

Ő egy rendszerszervező pénzügyi szakember, aki fantasztikus méretű karrier lehetőségét áldozza fel, morzsolja szét az ügetőversenyzés oltárán. Lehetne tán miniszter, bankigazgató, sikeres külkereskedő üzletember, feltaláló, vagy akármi, de a kocsiversenyek úgy hozzánöttek az életéhez, hogy lehetőségét és tehetségét is mázsányi súllyal terhelik. Sütkérezhetne a megbecsülés fényében itt a lelátón is, ezren kérdezik mindenről, de ő hallgat, visszahúzódo. Számítógép-programozó egy nagyvállalatnál. Logikája kíméletlen, következetes! „Egyetlen nyer! A tények, eredmények mérlegén Egyetlen áll a legjobban, nyernie kell. Most kutyák között szalad, verhetetlen. Nyolcvanméteres térhátrány nem lehet probléma az ő klasszsisával.”

A kövérkés, alacsony, kopaszodó kocsmáros mindenben ellentéte a rendszer-szervező játékosnak. Gyanakvó, szűkreszorított szemek, izzadás, hangos átkozódás van ott, ahol ő leül. A kocsmáros a pálya egyik leghírhedettebb fősvénye. Megrendülés nélkül elveszít öt-hatezer forintot egy óra alatt, de ha a barátjának nem akad a kezébe egy kétforintos telefonra, és tőle kér, percekig morog, hogy azt a pénzt se fogja már visszakapni soha . . .

„Iramszarvast az élről ma senki sem tudja megverni. Jól kezd, most a finisben is acélos, megbízható. Senki sem adhat neki negyven, hatvan, vagy nyolcvan métereket. Nyer az egyes számú állat, aláveszem egy-egy százasért az egész mezőnyt, hátha belezuhan valami háromlábú a döntőbe, és lesz pénz. Valami ilyen Klosters-féle kutya, ha odaérne Iramszarvas mögé, rögtön lenne itt pénz. . .”

Egy pöntozásos bérű pályaalkalmazott mindig szigorúan csak öt forintért játszik, ő egy év alatt veszít annyit, ha rossz passzban van, mint a kocsmáros egy óra alatt. Egy évtizede megosztja magát a filmszakma és a lóversenyzés között.

A filmforgatásnál jelentkező statiszta, itt a pályán egy a pályajelző zászlók közül. Sok hajtó barátja van, tréfásan-komolyan sokan odaszólnak neki

a start percei előtt, bátyám, most lehet szurkolni értem, ennyi elég az ötforintos kasszához, bemondja a friss tippet, és tulajdonképpen boldog, hogy tucatnyi ember nézi, mit is játszott a jól tájékozott öregúr. Hatvanöt éves lehet, mindig pirospozsgás, friss, és mindig magabiztos... „Uraim! Nem kell itt izgulni, most Jótálló nyer. Nincs ellenfél. Okos kis hajtó ül a ló mögött. Amennyivel kövérebb a gyerek az átlagnál, annnyival több szürkeállomány is van a homloka mögött. Ez a ló nyer, mire várnának vele?”

Egy tudós portréjának felvázolásánál ne akadémikust várjanak megelevenedni: fiatal, kövér fekete fiú viseli ezt a címet a második helyen. Tudós. A hétköznapi foglalatossága a televízióhoz köti, valami könyvelő féle ott, itt meg tudós. Mindentudó! „Jampi verhetetlen. Műhiba lenne ellene játszani. Tudom, érzem, ma nem hibázik. Feltartva nyer. Jótállók, Egyetlenek, Gjustók, avagy Hiedelmek elviszik a pálya pénzét, így Jampira még rendes osztalék is lehet, ahhoz képest, hogy csak azt szabad játszani. Nyomni fogják ezt a lovat, mert nincs ellenfele...”

A butikos ilyenkor télidőben báránnyal bekecsben, nagy hegyes kucsmában könyököl a korláton. Távcsove van. Játékszisztémája a szakértők szemében nevetséges: azt figyeli, melyik hajtónak mi a „drótja”, mit „üzén” a játszótársának a start előtti percekben bizonyos megnyilvánulásaival. Elsőként jön ki a pályára? Nyer. Emez a hajtó meg épp ezért nem számít. Rajta ül az ostorán vagy bal kézben tartja? Kulcskérdés ennél vagy emennél a hajtónál. Megint másnál azt kell nézni távcsovel, hogy az eredményjelző előtt melyik oszlopnál megy át a versenytérre, mert az a „drót”, hogy akar nyerni vagy nem akar.

Ez a butikos ellentétben más, itt a pályán közismert butikosokkal semmi, de semmi valóságos információt nem keres az istálló környékéről, mert ő bízik a saját szisztémájában, amely eredményességével igazolja őt, attól függetlenül, hogy agyrém, buta álmok, vagy érvényes megfigyelés az egész. „Kérem, én Jótállót játszom, mert semmi nem szól ellene. Csak a saját okos hajtója verheti meg, ha megint akkor viszi küzdelembe, amikor már vége van a versenynek, mint legutóbb... A baj csak az, hogy a bemelegítésnél végig a hatos számú, Klosters mögött kocogott, azt „drótozta”, hogy ez a kecske nyeri a versenyt. Nevetséges!

Jótálló nyer! – annak az ugrálóbéka Klostersnek semmi köze nincs itt a döntőhöz.

Január 28-án kellemes volt az este, se hideg nem volt, se jeges sár nem csapódott a hajtók képébe. Jókedvő voltam tizenhét óra harminc perckor, mikor starthoz szólították a mezőnyt. Mindenáron jól akartam szerepelni Klosters kocsijában. Álmodni sem lehetett volna azokban a percekben, hogy majd kíváncsi lehetek arra, hogy a közönség hogy vélekedik az esélyekről, hogy mi tükröződik ki a vágyak, álmok kerítésen túli rengetegéből.

Amikor lecsapódott a startzászló, én a Klosters-szel szerencsés, jó startot vettem, és megindultam az óriási előnnyel igyekvő Jampi, Iramszarvas üldözésére...

Mi, hogyan történt ezután Klosters körül? A január 31-i, szombati versenynapon megjelenő szaklap, a Pesti Turf szakvéleménye jól minősíti az eseményeket. Ezt írták az Alvance hendikepről: „Jampi az utolsó forduló előtt már élen volt, a célegyenes végén azonban ugrott, és a célt is átgalopozta.

A felzárkózó Klosters kapta az első díjat, míg a helyezéseken a feljövő

Jótálló, valamint a több mint egy körön át vezető Iramszarvas osztozott.

Négy hossz volt a hibázó Jampi előnye a célban, egy hossz, illetve két hossz a helyezettek különbsége.”

A kvóták gyalázatosan alakultak. A jószerivel esélytelen Klosters győzelmére 65-ös tétet, 13-as helyett fizettek, de a befutó minden várakozást messze alulmúlt. A Klosters–Jótálló párra 79, a Klosters–Iramszarvas befutóra 286 forintot fizetett a totalizátor. A közönség joggal fűtült, tüntetett. Valaki megint kirabolta a pályát. Méghozzá olyan szemérmetlenül, hogy az párját ritkítja.

A turf hivatalos közleményei között január 31-én, a vezetőség reagálása méltónak látszik az eseményekhez. Első közlemény a lap második oldalán: „Klosters győzelme után is vizsgálatot indított (már tudniillik a versenyintézőség) a totalizátornél. Ennek eredményeképpen V. S. segédhajtót a MÜSZ 15–16. paragrafusa alapján 1987. július 28-ig bezárólag eltiltotta a versenyekben való hajtástól. K. J-t az idomári gondosság elmulasztása miatt pedig 2000 forintra megbírságolta, s elrendelte, hogy Klosters nem maradhat tovább idomításában. H. L. segédhajtót a MÜSZ 133. paragrafusa be nem tartása miatt május 28-ig eltiltotta a versenyekben való hajtástól.” Ugyanezen lapszám 6. oldalának hivatalos közleménye: „A Magyar Lóverseny Vállalat igazgatója E. J., V. S., és V. T., segédhajtók 1987-re kiadott működési engedélyét azonnali hatállyal visszavonta.” Megjegyzendő, hogy E. J. és V. T. diszkvalifikálása, az 1987. január 24-én ugyanebben a társaságban futott lovak szereplése miatt feltehetően a január 28-i, szerdai eseményekkel összefüggésben került megítélésre.

Ott is Jampi ugrott a célban, itt is Jampi hibázott: a súlyos fogadások itt is, ott is sikerrel „landoltak”.

A figyelmes olvasó csendes kérésre velem kell együtt érezzen, aki a közleményekben V. S. jelzéssel jelentem meg, s a közleményeket követően január 28-tól a hajtói engedély megvonásából adódóan szeptemberig a Pilvax-istálló érdemes lovásza voltam. Az első napok nagy riadalma után nem futottam el, nem kértem ki a munkakönyvem.

Hajnalonta álltam a borotválkozótükör előtt, és napról napra néztem a sovány csüggedt arcot, az egyre kopaszabb kopaszságot, és a számon ott volt mindennap Klosters neve, az elátkozott herélté. Hogy ne is felejthessem, egy napon az égre nyíló szobánk mellett levő udvari vécé feliratát, a klozet feliratot levettem, és ugyanakkora fehér zománc tábláskára ráfestettem, ráégettem a Klosters feliratot emlékeztetőül, hogy ha az ember nem elég erős, nem elég körültekintő, ebben a túlkomplikált életben, minden rossz is megtörténhet becsülete ellenére.

Szerelmesem, élettársam nem tudott megvigasztalni, kiegyenesíteni. Görbe hátú lettem ezekben a hónapokban. Lelkes barátaim elmaradoztak. Ha sűrű, kemény konyakos-sörös estéket szerveztem magamnak, nemritkán egyedül tettem. Hogy tompuljon az amúgy is tompa agyam, hogy legyen a csaló mellé részeges minősítésem is . . .

Január 28-án, szerdán este húsz óra harminc perckor, miközben én az istállónk mögötti nyomorúságos fürdőkben zuhanyoztam, a pálya közönségéből 2–300 ember még belül volt a kerítéseken. A nyolcadik futam nyerőfogadói nyilván a pénzüket várták a kasszáknál, akik nem nyertek, azok kö-

zül tucatszámú ember szintén ott ténfergett még a stencilező és a portásfülke között, hogy a következő szombati programelőzetest már rögvest tanulmányozhassa, ahogy szerdán itt elvesztette a pénzét.

Akik itt maradtak, érthető többletindulatokkal vitatták meg a versenynap tanulságait. Ekkorra már nagyon hideg lett ugyan, de itt is, ott is nagy csoportokban folyt a diskurzus. Igaz-e hogy valaki látott egy kézben ötezerért Klosters–Jótálló befutót? Igaz-e, hogy a jókora köteg tikkettel büszkélkedő, magát ünneplő, kövérkés mini gengszter csak kifutófiú volt, valaki a páholyból vele küldte kasszához a nagyobbacska okospénzt?

Az Alvance hendikep esélyeit latolgató urak közül fél kilenckor már csak négyen várahoztak a kasszák körül. Mind a négyen egyetértettek a szigorú felelősségre vonásokkal, eltiltásokkal, mindannyian átkozták az okos kezét, akinek állítólagos vezénylésére történtek volna úgy a dolgok, ahogyan történtek.

A rendszerszervező pénzügyi szakember: „Tulajdonképpen az eltiltások alig érnek valamit. Rendőrért kénc kiáltani, mert ellopták a pénzünket. Nyilvánvaló, hogy kipróbált gengszterek fosztogatnak itt a pályán, ők hozzák ki a nagy lóvét, abból van a vállalati haszon, hozzájuk nem lehet nyúlni, hát elmeszelik a segédhajtókat. Van bűnös. De, hogy van-e ezeknek a srácoknak valami köze az okospénzhez, azt csak az isten tudja. A páholy erős fiúi itt ma meggagdagodtak, én meg taxi helyett gyalog megyek haza az Örsvezér térre.” Kocsmáros: „Én csak azért vagyok itt, mert 10-10 forintért eltaláltam a nyolcadik futam befutóját, engem már nem érdekel a szombati program, én lehúzó a rolót, én ide többet be nem teszem a lábam. Nem, én nem a harmadik futammal lettem megsértve, én a nyolcadik futam kvótáit tartom gyalázatosnak. Rendben van, ott is történt valami bundaszerű komplikáció, eldugták a pénzt előlünk, de én ott nem találtam el a sorrendet, engem a nyolcadikban sértettek meg. Itt fagyoskodok, hogy felvegyek a két tikketemre tíz rongyot, ehelyett kapok 2100-at.

Ez a kvóta itt most Jinks győzelme nyomán ugyanolyan gyalázatos, mint a gyerekeknél a harmadik futamban, de itt nem vonnak felelősségre senkit, mert olyan, mintha volna pénz, pedig nincs. Mert az arányok a fontosak. A harmadik futamban kiloptak ugyan öt-hat igen jó esélyű lovat, cél előtt ugrott a biztos nyerő, de a favoritok közül kettőre akkor is fizettek ...

Itt a 6-8 jó esélyű ló közül egyre fizethettek helyeztként olyan nyerő mögött, amelyik nem egyszerűen tök esélytelen volt, de olyan, amelyikre talán az elmúlt három évben sem fizettek! Erre az egyik befutó negyvenszeres!

Azt mondja meg nekem valaki, itt miért nem százszoros a pénz, amikor itt a pályán elvéve akad egy-egy találat?

Fogadok, és adom egy a kettőhöz, itt nem lesz semmiféle vizsgálat, mint a segédhajtóknál ...

Tudós: „Engem nem érdekel az egész, mert én Jampit játszottam, s a ló megint ugrott a cél előtt, de-az operatőr barátomat a mentő vitte el, annyira kiborult, rosszul lett a nyolcadik futam után. Ez a kvóta szenzációt produkáló Jinkset játszotta. Nyolcas számú ló volt, ő háromszázért lekérte a jó nyolc-hetet, a félig süket kasszás mást hallott.

A haver – ahogy célban vannak a lovak – az éjig ugrál: háromszázért eltalálta a nap óriási pénzét, ez egy vagyon, gyérünk az étercembe, büfébe enni-inni mindenki.

Én nem hiszem el, hogy el lehetett találni ezt a befutót háromszázért, mustad, mutatja a tizenöt-húszforintos tikkett. Tényleg nyolcast játszott, de minden tikketten 8-11 áll a nyolc-hét helyett. Nyolc-tizenegy, hüledezik, mikor ő nyolc-hetet kért. . . Mi nevetünk, ő rohan a vénséges kasszáshoz, üvölt, s hogy igaza lehet, az bizonyos, mert a futamban tíz ló lévén, nem is mondhatott be a nyolcas alá helyezettnek tizenegyest.

De „reklama-alma”, visszakapta a rosszul beütött tikkettjeiért a háromszáz forintját.

Várt harmincezer forintot, kapott háromszázat. Összeesett. Mentő vitte el.

Engedjék meg, hogy nekem ma, január 28-án, ő legyen a gyalázatos szenzáció, ne az ügyetlenül kocsikázó segédhajtó eltiltása. . .

Pontozásos béru pályaalkalmazott: „Jótálló hajtóját kellett volna eltítani, mert megint csak a helyezésért kocsikázott. Toronymagas esély volt, és én porig égtem rajta: öt forint helyett most kétszázért játszottam.

Ki ad kölcsön egy ötvenest, hogy vacsorázni tudjak egy-két üveg sört?

Ennyi mérlegelő okosság közreadása után, joggal kérdezi tőlem az olvasó: Mi is történt tulajdonképpen a harmadik futamban? Versenyintézőség-határozatok, ítéletek, eltiltások, keserű fogadói vélemények kavargásában érdemes higgadtan szemügyre venni a tényeket, a minősítéseket.

Az egyharmincas alapú Alvance hendikepben (egy kör, egy kilométer lefutási ideje az egy perc harminc másodperc) az alaptávról induló Iramszarvas 1,27,3-as első körrel kezdett, vezetett, aztán elfáradt, második köre 1,31,2 másodperc!

Ezzel a visszaeséssel már aligha számíthatott helyezésre, de végül is harmadik lett. Jampi 2120-ról startolva, remek stílusban 1,26,6-os idővel futotta az első kört, s a második köre is a legjobb formájának megfelelően 1,28,4 másodperc.

Ezzel a teljesítménnyel verhetetlen. A cél előtt azonban hibázik, fékezhetetlen, nyercőként átgalopozza a célt, diszkvalifikálják.

A segédhajtó 1987. január 1-jén kerül a Jampit gondozó Csapodár istállóba, vagyis január 28-án „már” 3-4 hetes munkát végez a lóval. Az évek óta hírhedetten ugráló, rossz természetű Jampival. Ma sem állja végig a távot, pont a célba hibázik. A versenyintézőség szándékos hibázással vádolja a fiatal hajtót? Vajon miért hagyná a szándékos hibát az utolsó 20-30 méterre, a finisre, a torony árgusszemű szakértőinek koncentrált figyelme elé?

Talán épp' azért, hogy a másodiknak, harmadiknak célba érkező lovakat kész helyzet elé állítsa? Ez aligha hihető! Az általában ugyancsak megbízhatatlan Klosterset nem lehetett komoly okospénz súlyával a helyezettek közé várni!

Annál inkább Jótállót, Giustót, Egyetlent, Lipótot, amely lovak közül egyedül csak Jótálló igyekezett igazán odaérni. Jótálló közepesnek mondható 1,27,5-ös kezdés után a második körben 1,25-2-t futott, így őt jogos szemrehányás aligha érheti hanyag hajtásért. Legfeljebb lassú kezdésért!

Figyelemre méltó ugyanakkor, hogy az igen gyors versenyben Lipót is, Giustó is csak 1,28,5 körül kezdett, és Egyetlen második köre is csak 1,28,7, ami egyértelműen jelzi, hogy a jobb formájú, jobb klasszisú lovaknak ez a csoportja itt egyáltalán nem törekedett a győzelemre. Vajon miért? Sajnos, Klosters hajtójaként törekedtem viszont a jó helyezésre, éles küzdelemre én,

aki 1,28,5-ös közepes kezdés után, 1,25,8-at csavartam ki a megbizhatatlan lóból, hogy dobogóra jussak, hogy nyerni próbáljak. De győzelemre Iram-szarvas és Jampi gyors, határozott kezdése, magabiztos szereplése nyomán esélyem nem volt, nem lehetett.

Mégis nyertem, hiszen Jampi átgaloppozta a célt. Vajon a versenyintézőség azzal vádol, hogy előre tudtam arról, hogy Jampi pont a célba ugrani fog, és előre megbízást adtam volna nyerő lovam erőteljes lefogadására, vagyis, okospénzt irányítottam családok kezébe? Ha még mindez elvileg elképzelhető is lett volna, honnan tudhattam előre Klosters hajtójaként, hogy a jó esélyű lovak ma csak közepes teljesítményekkel kocsikáznak? Ha azt feltételezik, hogy ezt is előre megbeszélhettük, akkor az egyenlő lenne azzal a váddal, hogy fiatal segédhajtók csapata maffiaként működik. De akkor 6-8 hajtót kell eltüntetni, nem hármat. Ennyire pesszimista azért még a versenyintézőség sem lehet! Mire fel tehát a szigorú ítélet!?

A totalizátornél megtalált magas összegű fogadás teszi gyanússá a nyerőt?

Az ötezreket akárki befizetheti, akárki befolyásolására! Honnan a versenyintézőség, az igazgatóság magabiztossága, vizsgálaton azt érteni, ami a verseny lefutását követő órában elvégezhető? Megkeresik a totalizátórszalagokon a nagy összegben befizetett „okospénzt”, és kész? Nem kellene elemezni, végiggondolni ilyenkor a pályán látottakat? A finis alakulását?

A küzdelemtől tartózkodó hajtók indítékát?

Egyáltalán: nem kellene-e ilyen súlyos esetekben elmélyült, komoly feltáró vizsgálatot kezdeményezni, akár a rendőrség bevonásával is, hiszen köztörvénybe ütköző csalásról van szó. Lehet minden további nélkül megbélyegezni, „alapos gyanú” alapján elítélni embereket? Nyugodt lelkiismerettel mindezt aligha lehet tenni. 1987. január 28-án este, mégis ez történt az üggetőpályán. És másnap, harmadnap még rátettek egy lapáttal.

Vajon tovább kutatták, elemezték a tényeket. Meghallgatták az érdekelteket? Nem! Automatikusán megszigorították az ítéleteket, három segédhajtótól megvonták a működési engedélyét.

Lebunkóztak bennünket! Elítéltettünk: hat-nyolc hónapig, amíg majd várhatóan megkegyelmeznek, lehajtott fejjel, lesütött szemmel kell élnünk, szolgálnunk.

Klosters, a versenyintézőség döntése szerint január 28. után azonnal elkerült a Pilvax-istállóból.

Néhány hónapon át mások kínlódtak az átok lóval, mígnem aztán végleg kiselejtezték a versenylovak sorából.

Klosters egy ló a sok közül, amellyel dolgoznom kellett: gyűlölöm vagy szeretem? Persze átkoznom kellene az emlékét, de hát egy ló, egy kedves állat akkor is az életem része, munkám értelme, ha versenyszereplése katasztrofális volt is.

Itt a lovak szeretete nélkül nem lehet meglenni: aki üti-vágja dühében a tehetetlen állatokat, az keressen másutt munkát.

Én maradok: a baj tengernyi, de lovak nélkül a versenyzés, a győzelem reménye nélkül értelmetlen volna a jövőről gondolkozni. Január után február, március is elmúlik, akkor meg már majdcsak kitavasodik. . .